

För att avsluta momentet och för att läraren ska kunna få ett underlag för bedömning finns ett antal förslag på uppgifter. Alla uppgifter är utformade utifrån kursplanen i Svenska 1, men kan även användas i Svenska 2.

Skrivuppgift: Krönika på temat *Ditt ord är fritt*

Låt eleven ta sin utgångspunkt i temats titel *Ditt ord är fritt* och skriva en egen krönika om ämnet. I krönikan kan de förhålla sig personligt till ämnet yttrandefrihet, jämföra sin egna erfarenheter med hur situationen ser ut i andra länder, beröra de sociala mediernas betydelse i världen och i sitt egna liv osv.

Krönikan kan utformas med stor möjlighet till egen tolkning av temats titel. Eleverna använder sig av texten *Ditt ord är fritt – om yttrandefrihet* som källa/referens för att hitta personer, länder eller fakta som de kan använda i sin text.

Skrivuppgift: Debattartikel om yttrandefrihetens gränser

Om eleverna har genomfört övningen [Debattmatchen](#) kan en avslutning på momentet vara att enskilt skriva debattartiklar. Uppgiften passar väl för ett ämnesövergripande arbete med samhällskunskap.

Eleven väljer något av ämnen i övningen och bestämmer vilken åsikt som ska framföras. Nu är det dock elevens egna åsikt som är viktig. Det är därför bra om eleverna har haft möjlighet att "samla" argument under själva debatten. Låt dem välja mellan samma ämnen som i debatten, men inte samma ståndpunkt som deras lag intog.

Debattartikeln kan innehålla:

1. En redogörelse för vad mänskliga rättigheter är och vad yttrandefrihet innebär
2. En förklaring över varför frågan är ett "problem" och hur det handlar om mänskliga rättigheter.
4. Bakgrund, fakta och exempel som stöd för argumentationen
5. Ett bemötande av tänkta motargument
6. Vad det skulle innebära för samhället om eleven får rätt och vad det skulle innebära om den inte får det (konsekvenser).

Avslutning

För att eleverna ska ges möjlighet att värdera andras ståndpunkter kan de skriva en replik på någon klasskamrats debattartikel.

Grupparbete och redovisning: Författaren och friheten

I den här uppgiften får eleverna, genom ett grupparbete, möjlighet att arbeta med muntlig framställning. Innehållet är författare, journalister eller skribenter som på olika sätt utmanat det omgivande samhället och fått betala ett högt pris för det. Det kan vara personer som har kritiserat normer, konventioner, eller den politiska makten.

FÖRDJUPNINGSUPPGIFTER

Svenska 1

Dela in klassen i sex grupper, beroende på hur stor klassen är. Tilldela grupperna varsin författare:

- Orhan Pamuk
- Dawit Isaak
- Anna Politkovskaja
- Liu Xiaobo
- Nawâl El Saadâwi
- Taslima Nasrin

De börjar med att läsa om situationen för yttrandefrihet i landet som personen kommer ifrån. En början kan vara att läsa kapitel två i *Ditt ord är fritt - om yttrandefrihet* och därefter fortsätta med Amnestys årsrapporter, som finns på hemsidan: www.amnesty.org

Därefter sätter de sig in i författarens liv och verk genom att själva söka information. De kan använda hemsidor, recensioner och annan litteratur för att skapa sig en bild av författaren. Grupperna kan också söka efter exempel på författarens litteratur på biblioteket eller på internet och välja ut ett stycke att läsa upp.

Gruppen redovisar sitt resultat muntligt inför klassen. Redovisningen kan innehålla:

- Situationen i landet som författaren eller skribenten kommer ifrån. Hur styrs landet? Försöker de hindra människor från att uttrycka sina åsikter? Hur?
- Författaren eller journalistens liv och verk
- Ett utdrag ur någon utvald text som visar vem författaren eller skribenten är eller vad hen står för.

Sammanfattning och diskussion

Efter elevernas redovisningar kan följande diskuteras i helklass:

- På vilket sätt har författarna utmanat normer eller den politiska makten? Vad är det egentligen de har skrivit som har upprört så mycket?
- Författarna utmanar makten i sitt samhälle? Hur är det i demokratier? Utmanar våra svenska författare normer och värderingar? Hur då? Kan ni ge exempel?
- Vad kan man göra för att stödja dem som har förföljts, trakasserats eller gripits på grund av sina åsikter? Ge förslag!

Skrivuppgift: Recension på spelfilm

Det finns många spelfilmer som berör yttrandefrihet. Genom att recensera en spelfilm får eleverna träna på att referera, analysera och värdera, samtidigt som filmen berör viktiga ämnen med kopplingar till skolans värdegrund.

Några förlag på spelfilmer:

- *Dödens fält* (1984). Om en amerikansk journalist och hans assistent i Kambodja under Röda Khmerernas skräckvälde.
- *Sophie Scholl* (2005). Om syskonen Sophie och Hans Scholl som var ledande i motståndsrörelsen Vita rosen mot nazismen i Tyskland.

- *De andras liv* (2006). Filmen utspelar sig på 1980-talet i DDR och handlar om en Stasi-agent som övervakar en framgångsrik manusförfattare.
- *Jordgubbar och choklad* (1994). Kubansk film om en ung homosexuell man i Havanna som blir kär i en ortodox kommunist.
- *Svarta nejlikan* (2007). Svensk film om ambassadören Hans Edelstam som skyddade människor under statskuppen i Chile 1973.

Baksidan på paradiset

I denna uppgift får eleverna skriva informationstexter - anpassade efter mottagare och kommunikationssituation. De får utveckla sitt kritiskt tänkande och reflektera kring hur avsändare vinklar texter för att passa en specifik mottagare och en speciell kommunikationssituation.

Börja med att samla in olika rese kataloger och välj ut länder som är vanliga resmål för turister, men har regimer som allvarligt bryter mot de mänskliga rättigheterna. Det kan exempelvis vara Kuba, Vietnam, USA, Turkiet, Dubai (Förenade Arabemiraten), Indien eller något annat land.

Dela ut olika länder till eleverna och låt dem läsa igenom resebolagens presentation av landet. Därefter gör de egna efterforskningar om hur situationen för de mänskliga rättigheterna ser ut. När de har bildat sig en uppfattning skriver de en egen text om landet. De använder resebolagens språkbruk, men lyfter istället fram regimens förtryck och människornas lidande. Låt dem också söka efter och använda bilder som kan illustrera texten.

Om det finns möjlighet kan de försöka sätta ihop materialet så att det ser ut som en presentation i en rese katalog.

Avslutning

Sätt upp resebolagens texter jämte elevernas på väggen och låt dem gå runt och läsa varandras texter. Diskutera sedan:

- Är det rätt eller fel att resa till länder där regimer på olika sätt bryter mot de mänskliga rättigheterna?
- Genom urval går det att vinkla texter på olika sätt. Vad anser ni om resebolagens sätt att vinkla sina texter?
- Finns det andra sammanhang där texter vinklas? Vet ni några exempel?